

ערכים ומידות בנביאים ראשונים – ספר שופטים

בחסדי הי"ת – יצחק עמראני

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>הכתוב מביא שיחה פרטית בעניין ההתיישבות, שאיננה חיונית לרצף הסיפורי, כדי ללמדנו על חיבת הארץ של עכסה. ראוי להזכיר כאן את בנות צלפחד שגם הן גילו חיבה לארץ.</p>	<p>"וַיְהִי בְּבֹאֶהָ, וַתְּסִיֵּתְהוּ לְשָׂאֵל מֵאֵת-אָבִיהָ הַשְּׂדֵה, וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר; וַיֹּאמֶר לָהּ כָּלֵב, מִה-לָּךְ. וַתֹּאמֶר לוֹ הִבֵּה-לִּי בְרֶכֶה, כִּי אֶרְץ הַנֶּגֶב וַתִּתְּנִי, וַנִּתְּתָה לִי גֹלֶת מִיָּם; וַיִּתֵּן לָהּ כָּלֵב אֶת גֹּלֶת עֲלִית, וְאֶת גֹּלֶת תַּחְתִּית"</p>	<p>חיבת הארץ של עכסה א: יד-טו</p>
<p>הכתוב מביא בפירוט ובהדרגה את החטא של רוב השבטים בהימנעם מהשלמת הכיבוש. זאת חרף אזהרת יהושע בצוואתו לפני מותו. הכתוב גם מציין מספר פעמים שמי שהשתדל לכבוש זכה לעזרה משמים (פסוקים יט, כב)</p>	<p>"וְאֵת-הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם, לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בְנִימִן... וְלֹא הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה... וְאֶפְרַיִם לֹא הוֹרִישׁ וְכוּ' "</p>	<p>תוכחה סמויה (פירוט האזורים שלא ירשו השבטים) א: כא-לה</p>
<p>אכן, "עבירה גוררת עבירה": השארת הגויים גרמה בהמשך לקרבה יתירה עד עבודה זרה ולחיתון איתם: "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָשְׁבוּ בְּקִרְבֵּי הַכְּנַעֲנִי, הַחֲתִי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרָזִי, וְהַחֲוִי וְהַיְבוּסִי. וַיִּקְחוּ אֶת-בָּנוֹתֵיהֶם לָהֶם לְנָשִׁים, וְאֵת-בָּנוֹתֵיהֶם נָתַנוּ לְבָנֵיהֶם; וַיַּעֲבְדוּ אֶת-אֱלֹהֵיהֶם" (ג:ה-ו).</p>	<p>"וַיַּעַל מִלֶּאֲךָ ה' מִן-הַגִּלְגָּל, אֶל הַבְּכִים. וַיֹּאמֶר אֲעֹלָה אִתְּכֶם מִמִּצְרַיִם, וַאֲבִיא אִתְּכֶם אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתֵיכֶם, וַאֲמַר, לֹא אֶפְרַיִם בְּרִיתִי אִתְּכֶם לְעוֹלָם. וְאַתֶּם לֹא תִכְרְתוּ בְרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ הַזֹּאת-מִזְבְּחוֹתֵיהֶם תִּתְצוּן; וְלֹא-שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי, מִה זֹאת עֲשִׂיתֶם. וְגַם אָמַרְתִּי, לֹא-אֶגְרֹשׁ אֹתְכֶם מִפְּנֵיכֶם; וְהָיוּ לְכֶם לְצַדִּיקִים, וְאֱלֹהֵיהֶם יִהְיוּ לְכֶם לְמוֹקֵשׁ."</p>	<p>תוכחה גלויה של מלאך ה' על הימנעות מהשלמת הכיבוש ב:א-ג</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>בני ישראל השאירו את עמי כנען, התקרבו אליהם, למדו ממעשיהם ואף התחתנו איתם - ה' הענישם בכך שלא עזר להם להוריש את האויבים מהארץ. ממילא הפכו להם לאויבים</p>	<p>"ויחר אף ה' בְּיִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמֶר, יַעַן אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגּוֹי הַזֶּה אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתֵם, וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוּלִי, גַּם-אֲנִי לֹא אוֹסִיף לְהוֹרִישׁ אִישׁ מִפְּנֵיהֶם, מִן-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָזַב יְהוָה, וַיִּמָּת לְמַעַן נִסּוֹת בְּסֵאת יִשְׂרָאֵל: הֲשֹׁמְרִים הֵם אֶת דְּרֹךְ ה' לְלַכֵּת בְּסֵאת שְׁמֵרוֹ אֲבוֹתֵם אִם לֹא "</p>	<p>חטא וענשו - מדה כנגד מדה ב: כ-כא</p>
<p>תיאור מחזור ההתנהגות הרוחנית ותוצאותיה הקשות מופיע כאן באופן ברור כפתיחה לתקופת השופטים הארוכה שנאמר עליה בהמשך: "בַּיָּמִים הָהֵם, אִין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל: אִישׁ הִזָּר בְּעֵינָיו, יַעֲשֶׂה" (יז: ו ועוד 3 פעמים)</p>	<p>" וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַרֵעַ בְּעֵינֵי ה', וַיִּשְׁכַּחוּ אֶת-ה' אֱלֹהֵיהֶם; וַיַּעֲבֹדוּ אֶת-הַבַּעַלִּים, וְאֶת-הָאֲשֵׁרוֹת וַיִּחַר-אֶף ה' בְּיִשְׂרָאֵל, וַיִּמְכַּרְם בְּיַד כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים, מֶלֶךְ אֲרָם נְהָרִים; וַיַּעֲבֹדוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים שְׁמֹנֶה שָׁנִים וַיִּזְעֻקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-ה', וַיִּקָּם ה' מוֹשִׁיעַ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁעֵם אֶת עֲתַנְיָאֵל בֶּן-קִנְזִי, אַחֵי כָלֵב הַקָּטָן מִמֶּנּוּ וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ ה', וַיִּשְׁפֹּט אֶת-יִשְׂרָאֵל, וַיִּצַּא לְמַלְחָמָה, וַיִּתֵּן ה' בְּיָדוֹ אֶת-כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים מֶלֶךְ אֲרָם; וַתֵּעַז יָדוֹ, עַל כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים "</p>	<p>מחזור ספר שופטים: חטא-עונש-זעקה-ישועה ג:ז-י</p>
<p>רוח ה' להושיע את העם נחה הפעם על דבורה הנביאה. אשה מיוחדת בכוחותיה להנהיג ולהוביל עם ברק את המלחמה ביבין מלך חצור מתוך אמונה חזקה בקב"ה</p>	<p>" וַדְּבֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה, אִשֶׁת לַפִּידוֹת הִיא שֹׁפֵטָה אֶת-יִשְׂרָאֵל, בְּעֵת הַהִיא וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תְּמָר דְּבֹרָה, בֵּין הַרְמָה וּבֵין בֵּית-אֵל בְּהַר אֶפְרַיִם; וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפָּט. וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרַק בֶּן-אֲבִינֵעַם מִקְדָּשׁ נִפְתָּלִי; וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹא צְנָה ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, לָךְ וּמִשְׁכַּת בְּהַר תְּבוֹר, וְלָקַחְתָּ עִמָּךְ עֲשָׂרַת אֲלָפִים אִישׁ, מִבְּנֵי נִפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זַבְלוֹן. וּמִשְׁכַּתִּי אֵלֶיךָ אֶל-נַחַל קִישׁוֹן אֶת-סִיסְרָא שֶׁר-צָבָא וּבֵין וְאֶת-רַכְבּוֹ וְאֶת-הַמוֹנּוּ; וַנִּתְּתִיחוּ בַיָּד. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרַק, אִם-תִּלְכִּי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי; וְאִם-לֹא תִלְכִּי עִמִּי, לֹא אֵלַיךְ. וַתֹּאמֶר הֲלֹךְ אֵלַיךְ עִמָּךְ, אֶפְסָ כִּי לֹא תִהְיֶה תַּפְאֲרֹתְךָ עַל-הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר אֲתָה הוֹלֵךְ כִּי בִיד אִשָּׁה יִמְכַר ה' אֶת סִיסְרָא; וַתִּקָּם דְּבֹרָה וַתִּלָּךְ עִם בָּרַק קְדָשָׁה "</p>	<p>מנהיגות מתוך ענווה ותושיה ד:ד-ט</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק		המידה/הערך
<p>דבורה מזרזת את ברק לצאת נגד סיסרא, ברק מסכים ואז ה' מפיל פחד על סיסרא והוא נוטש את צבאו הגדול והחזק ובורח ברגליו...</p>	<p>"וַתֹּאמֶר דְּבֹרָה אֶל בָּרַק קוּם, כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נִתְּן ה' אֶת סִסְרָא בְיָדְךָ. הֲלֹא ה' יָצָא לְפָנֶיךָ; וַיִּרְדּוּ בָרַק מִהָר תְּבוֹר, וַעֲשֶׂתָ אֲלֵפִים אִישׁ אַחֲרָיו וַיָּהָם ה' אֶת-סִסְרָא וְאֶת-כָּל-הַרֶכֶב וְאֶת-כָּל-הַמַּחֲנֶה לְפָנֶי-חֶרֶב לְפָנֶי בָרַק; וַיִּרְדּוּ סִסְרָא מֵעַל הַמָּרְכָבָה, וַיִּנָּס בְּרַגְלָיו וכו' "</p>	<p>ד: יד-טו</p>	<p>השתדלות המצביא המביאה לעזרת ה'</p>
<p>ישועת ה' מגיעה לישראל על ידי נשים צדקניות ואמיצות. דבורה זרזה את ברק. עובדת יציאתו למלחמה הביאה למנוסת סיסרא ובמנוסתו נמלט לאהל יעל. זו ראתה בכך אות משמים כי הפיל ה' את אויבה-אויב ישראל בידה. בתושיתה כי רבה השקתה אותו לכדי עייפות ותרדמה עמוקה, ואז המיתה אותו באומץ רב והכריעה בכך את המערכה, כדוד שהכריע את המלחמה בפלשתים בהמיתו את מצביאם גלית.</p>	<p>"וַסִּסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל-אֹהֶל יַעֲל, אֲשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי: כִּי שְׁלוֹם בֵּין בֵּין מֶלֶךְ-חֲצוֹר וּבֵין בֵּית חֶבֶר הַקֵּינִי. וַתֵּצֵא יַעֲל לַקְרֹאת סִסְרָא, וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּכָה אֲדֹנָי סוּכָה אֵלֵי, אֶל-תֵּיכָא; וַיִּסַּר אֵלֶיהָ הָאֱהֱלָה, וַתִּכְסְהוּ בְשָׂמִיכָה. וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הֲשִׁקִּינִי נָא מַעַט מַיִם, כִּי צָמֵאתִי; וַתִּפְתַּח אֶת נְאוֹד הַחֶלֶב, וַתִּשְׁקֶהוּ. וַתִּכְסְהוּ... וַתִּשָּׂח יַעֲל אֲשֶׁת-חֶבֶר אֶת-יְתֵד הָאֹהֶל וַתִּשָּׂם אֶת-הַמִּקְבֵּת בַּיָּדָה, וַתִּבּוֹא אֵלָיו בְּלֹאט, וַתִּתְקַע אֶת-הַיְתֵד בְּרַקְתּוֹ, וַתִּצְנַח בְּאָרֶץ; וְהוּא-נֹרֵדִם וַיִּעַף, וַיָּמָת."</p>	<p>ד: יז-כא</p>	<p>אומץ וגבורה הביאו לנצחון</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>דבורה ברוח קדשה שרה שיר תהילה לה' וזוכרת להכיר טובה רבה לקב"ה וגם לשליחיו: השבטים המתנדבים במלחמה, ברק המצביא ויעל אשת חבר הקיני.</p>	<p>"בִּפְרַעַ פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל, בְּהַתְּנַדְּבָ עָם, בָּרְכוּ ה' . שָׁמְעוּ מַלְכִים, הַאֲזִינוּ רֹזְנִים: אֲנֹכִי לַה' אֲנֹכִי אֲשִׁירָה, אֲזַמֵּר לַה' אֵילֵהִי יִשְׂרָאֵל... לְבִי לְחֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בְּעָם; בָּרְכוּ ה'... קוּם בָּרַק וּשְׁבֵה שְׂבִיךְ בְּן אֲבִינָעַם... תִּבְרַךְ, מְנַשִּׁים יַעֲלֵ, אֲשֶׁת חֵבֶר הַקִּינִי מְנַשִּׁים בְּאֶהֱלֵ, תִּבְרַךְ."</p>	<p>ה: ב,ג,ט, יב,כד</p> <p>שירת דבורה: הכרת הטוב לקב"ה, למתנדבים בעם, לברק, ליעל</p>
<p>בדומה להטבעת המצרים בים סוף, ה' משתמש גם כאן בכוחות הטבע להעניש את החיילים: כגון "וַיִּהְיֶה ה' אֶת-סִיסְרָא (ד:ד)-" וַיִּהְיֶה אֶת מַחְנֵה מִצְרָיִם"(שמות, יד:כד) ועוד</p>	<p>"מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ; הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלוֹתַם נִלְחָמוּ עִם-סִיסְרָא. נַחַל קִישׁוֹן גָּרָפָם, נַחַל קְדוּמַיִם נַחַל קִישׁוֹן, תִּדְרָכִי נַפְשִׁי עַז"</p>	<p>ה: כ-כא</p> <p>שירת דבורה: כוחו האדיר של ה'</p>
<p>שיר שבח לה' כולל תיאור מפורט של מפלתו הגדולה של סיסרא שנפל בזכות תושייתה ואומץ לבה של יעל אשת חבר הקיני. מפלת סיסרא הפילה בעקבותיה גם את כל חייליו</p>	<p>"וַיְהִי־לָמָּה סִיסְרָא מִחֻקָּה רָאשׁוֹ, וּמִחֻצָּה וּנְחֻלָּה רָקְתָּו. בֵּין רַגְלֶיהָ, כָּרַע נָפֶל שָׁכָב: בֵּין רַגְלֶיהָ, כָּרַע נָפֶל, בְּאֶשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפֶל שְׂדוּד"</p>	<p>ה: כו-כז</p> <p>שירת דבורה: מפלתו הקשה של האויב</p>
<p>דבורה נוהגת כשופט, כמנהיג, המשבח את הטובים והמוכיח את מי שיש להוכיח. השבטים שהשתתפו הם: אפרים, בנימין, מנשה, זבולון, יששכר ונפתלי. לעומתם מי שלא הגיעו: בני עבר הירדן המזרחי: ראובן, גד ומנשה וכן דן ואשר.</p>	<p>"מִנֵּי אֶפְרַיִם, שָׁרְשָׁם בְּעַמְלֵק, אַחֲרֵיךְ בְּנִימִין בְּעַמְמִיךְ; מִנֵּי מְכִיר יָרְדוּ מִחֻקְקִים, וּמִזְבוֹלֵן מְשֻׁכִּים בְּשֶׁבֶט סִפֵּר. וְשָׂרֵי בְּיִשְׁשָׁכָר, עִם-דְּבִרָה, וַיִּשְׁשָׁכָר בְּן בָּרַק, בְּעַמְקֵ שְׁלַח בְּרַגְלָיו; בְּפִלְגוֹת רְאוּבֵן גְּדִלִים חֻקְקֵי לֵב. לָמָּה יִשְׁבֶּת בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים, לְשֹׁמֵעַ שְׁרָקוֹת עֲדָרִים; לְפִלְגוֹת רְאוּבֵן, גְּדוּלִים חֻקְרֵי לֵב. גִּלְעָד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֹן, וְדָן לָמָּה יִגּוֹר אֲנִיּוֹת; אֲשֶׁר יֹשֵׁב לְחוּף יַמִּים וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכֹּן. זָבֻלוֹן עִם חֶרֶף נַפְשׁוֹ לְמוֹת וּנְפֹתָלַי עַל מְרוֹמֵי שְׂדֵה"</p>	<p>ה: יד-יח</p> <p>שירת דבורה: שבח לשבטים שעזרו ותוכחה לשבטים שלא עזרו</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>בתקופת השופטים בהם "אין מלך בְּיִשְׂרָאֵל, אִישׁ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה" (י:ז) מופיע מידי פעם נביא ומוכיח את ישראל על מעשיהם הרעים, המביאים עליהם את הצרות הרבות עם אויביהם. המצב הרוחני כה קשה, שגם הופעת נביא לא מזעזעת את העם לשוב בתשובה שלימה. דברי הנביא כתובים אולי בעיקר ללמדנו ש"אין עונשין אלא אם כן מזהירין". התוכחה הקודמת היתה בפרק ב (א-ה)</p>	<p>" וַיְהִי, כִּי-זָעַקוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל ה' עַל אֲדֹת מִדְּוָן, וַיִּשְׁלַח ה' אִישׁ נָבִיא אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה-אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנֹכִי הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם, וְאָצִיא אֶתְכֶם מִבֵּית עַבְדִּים וְאָצֵל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל-לְחֻצֵיכֶם; וְאֶגְרֹשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם, וְאֶתְנַה לְכֶם אֶת-אֲרָצָם וְאֶמְרָה לְכֶם, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִירָאוּ אֶת-אֱלֹהֵי הָאֲמָרִי, אֲשֶׁר אֶתֶם יוֹשְׁבֵי בְּאֲרָצָם; וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי"</p>	<p>ו:ז-י תוכחת נביא בשנית</p>
<p>גדעון מבין את משמעות התפקיד בעת צרה זו ותחילה מסרב, אך לא מתנגד. התנהגותו מלמדת על אישיות מיוחדת של מנהיג שלא נבהל מהמשימה, רק מבקש להיות בטוח בשליחות</p>	<p>"וַיֹּאמֶר אֵלָיו בִּי ה', בְּמָה אוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל; הֲנִיחָ אֵלָי הַדָּל בְּמַנְשָׁה, וְאֲנֹכִי הַצֹּעֵר בְּבֵית אָבִי"</p>	<p>ז:טו ענוותנות שלא מונעת נטילת תפקיד המנהיגות</p>
<p>גדעון אמנם מסתפק בתחילה במקור ההוראה, אם אכן זה דבר ה', אך לאחר קבלת האות, הוא הופך שליח נאמן למצוות ה'</p>	<p>"וַיִּסַּח גְּדַעוֹן עֲשָׂרָה אַנְשִׁים מֵעַבְדָּיו, וַיַּעַשׂ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה'; וַיְהִי כְּאֲשֶׁר יָרָא אֶת-בֵּית אָבִיו וְאֶת-אֲנָשָׁי הָעִיר מַעֲשׂוֹת יוֹמָם, וַיַּעַשׂ לַיְלָה. וַיִּשְׁפִּימוּ אַנְשֵׁי הָעִיר בְּבִקְרָה, וַהֲנִיחָ נֶתֶץ מִזִּבְחַ הַבַּעַל, וַהֲאֲשָׁרָה אֲשֶׁר עָלָיו כִּכְרֹתָה"</p>	<p>ז: כז-כח גדעון מבטא אמונה אמיצה בשליחותו: הורס את מזבח אביו וכורת את האשרה</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך	
<p>למרות מצבו הרוחני הירוד של העם, מלמד ה' את העם "שיעור" באמונה, ובכך הוא מוכיחם על דרכם, בדרך נוספת</p>	<p>"...ויאמר ה' אל-גדעון, עוד העם רב, הורד אותם אל-המים ואצרפנו לך שם; והיה אשר אמר אליך זה ילך אִתְּךָ, הוא ילך אִתְּךָ, וכל אשר אמר אליך זה לא ילך עִמָּךְ, הוא לא ילך. ויורד את-העם אל-המים; ויאמר ה' אל-גדעון, כל אשר ילק בלשונו מן המים כאשר ילק הכלב תציג אותו לבד, וכל אשר יכרע על ברקיו לשתות. ויהי מספר המלקקים ביָדְם אל פיהם שלש מאות איש; וכל יתר העם, כרעו על-ברכיהם לשתות מים. ויאמר ה' אל-גדעון, בְּשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמִּלְקָקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם, וְנִתַּתִּי אֶת מִדְּוֵן בִּידְךָ; וְכָל הָעָם יִלְכוּ אִישׁ לְמַקְמוֹ"</p>	<p>ז:ג-ז</p>	<p>שיעור באמונה: 1. ישועת ה' תלויה ברצונו ולא בכמות החיילים 2. ישועת ה' בחיילים מאמינים ולא בעובדי ע"ז</p>
<p>מנהיג מוצלח הוא היודע להלך בין הדעות השונות של הציבור. כנגד טענת איש אפרים שהיה בה סימן של גאווה, ידע גדעון להשיב בחכמה ובענווה, עד שהכתוב מעיד בפירוש על הצלחתו: "אִזְּ כִפְתָה רוּחַם מֵעֲלִיו, בְּדַבְּרוֹ הַדָּבָר הַזֶּה." בחינת "לשון רכה תשבר גרם" (משלי כה:טו)</p>	<p>"ויאמרו אליו איש אפרים, מה הדבר הזה עשית לנו, לבלתי קראות לנו, כי הלכת להלחם במדן; ויריבון אתו בחזקה. ויאמר אליהם, מה עשית עתה ככם: הלא טוב עללות אפרים מבציר אביעזר. ביַדְכֶם נתן אלהים את-שרי מדן, את-ערב ואת-זאב, ומה זכלת עשות ככם; אִזְּ כִפְתָה רוּחַם מֵעֲלִיו, בְּדַבְּרוֹ הַדָּבָר הַזֶּה."</p>	<p>ח:א-ג</p>	<p>חכמה וענווה של המנהיג</p>
<p>גדעון מכיר כנראה את העם אותו הוא מנהיג, וכשם שידע לרכז סביבו אנשים נאמנים להילחם בעוז באויביהם, כך ראה חובה גם להעניש את מי שהתנגדו ואף זלזלו בו. כל זאת כדי לבסס את מעמדו כמנהיג, הנדרש למשימות לאומיות בהן חייב הוא את הנאמנות של העם. בימים קשים של חוסר מנהיגות ואי קבלת מרות, נראה שלא היה מנוס לגדעון מלנהוג בדרך זו...</p>	<p>"ויבא אל אנשי סכות, ויאמר, הנה זבח וצלמנע: אשר חרפתם אותי לאמר, הֲכַף זָבַח וְצִלְמָנֶעַ עִתָּה בִּידְךָ, כִּי נָתַן לְאַנְשֵׁיךָ הַיְעֲפִים לָחֶם. ויקח את זקני העיר, ואת קוצי המדבר ואת הברקנים; וידע בהם את אנשי סכות, ואת-מגדל פְּנוּאֵל נִתְּךָ; ויהרג את-אנשי העיר "</p>	<p>ח: טו-ז</p>	<p>תקיפות המנהיג כלפי מתנגדיו</p>

המידה/הערך	המקור פרק ופסוק	הרחבה/הערות
ענוה אצל גדעון (גילוי נוסף)	ח: כב-כג "וַיֹּאמְרוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֵל- גִּדְעוֹן, מִשָּׁל בְּנוֹ גַם אֶתְּהָ, גַם בְּנֵךְ גַם בְּן בְּנֵךְ: כִּי הוֹשַׁעְתָּנוּ מִיַּד מִדָּן. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם גִּדְעוֹן, לֹא אֲמַשִּׁל אֲנִי בָכֶם וְלֹא יִמְשַׁל בְּנֵי בָכֶם: הִ' יִמְשַׁל בָּכֶם"	גדעון זכה לאהדה ולאמון העם. העם מבקש ממנו להנהיגו, אך הוא מסרב, ביחסו לקב"ה את תפקיד ההנהגה. כמה סמלי הדבר שבמידה זו התחילו פרקי גדעון ובמידה זו הם מסתיימים
מסימני התקופה- סיום פחות טוב לגדעון	ח:כז "וַיַּעַשׂ אוֹתוֹ גִּדְעוֹן לְאִפּוֹד, וַיֵּצֵג אוֹתוֹ בְּעִירוֹ בְּעַפְרָה, וַיִּזְנוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו שָׁם; וַיְהִי לְגִדְעוֹן וּלְבֵיתוֹ לְמוֹקֵשׁ"	כוונת גדעון היתה טובה - לרכז את ישראל אליו לעבודת ה', אך הפסוק מעיד שבסופו של דבר היה האפוד לישראל ולבית גדעון למוקש
כפיות טובה לגדעון או למנהיג	ח:לה "וְלֹא עָשׂוּ חֶסֶד עִם בֵּית יִרְבֵּעַל גִּדְעוֹן: כְּכֹל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה עִם יִשְׂרָאֵל "	ציון כפיות הטובה באה גם להזכיר, שאכן גדעון בהנהגתו היטיב מאד עם עם ישראל והודות לכך שהארץ שקטה 40 שנה
"נותן לרשע רע כרשעתו"	ט: ד-ה, נג-נו "וַיִּשְׁכַּר בָּהֶם אַבְיִמֶלֶךְ, אֲנָשִׁים רִיקִים וּפְחֹזִים, וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו. וַיָּבֵא בֵּית אָבִיו עַפְרָתָה, וַיְהַרְג אֶת- אָחִיו בְּנֵי-יִרְבֵּעַל שְׁבָעִים אִישׁ, עַל-אֲבֹן אַחַת; וַיִּנְתֵּר יֹתָם בֶּן-יִרְבֵּעַל הַקָּטָן, כִּי נִחַבֵּא... וַתִּשְׁלַךְ אִשָּׁה אַחַת פֶּלַח רֶכֶב עַל רֹאשׁ אַבְיִמֶלֶךְ; וַתִּרְץ אֶת-גְּלִגְלָתוֹ. וַיֵּשֶׁב אֱלֹהִים אֶת רַעַת אַבְיִמֶלֶךְ, אֲשֶׁר עָשָׂה לְאָבִיו, לְהַרְג אֶת-שְׁבָעִים אָחִיו, וְאֶת כָּל- רַעַת אֲנָשֵׁי שָׂקֶם הַשֵּׁיב אֱלֹהִים בְּרֹאשָׁם; וַתָּבֵא אֱלִיהֶם קָלְלַת יֹתָם בֶּן- יִרְבֵּעַל."	יותם הוכיח על ידי משל את אנשי שכם, בני משפחתו, על חבירתם לאבימלך ועל הריגת שבעים אחיו, בני גדעון, וה' סיבב את הדברים שבסופם נהרגו אבימלך ואנשי שכם. פירוט הסיפור בא ללמדנו, שסוף הרשעים להיענש כשתבוא העת מאת ה'

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>המחזור חטא-עונש-זעקה-ישועה מוכר בספר שופטים, אך הפעם נזכרת התשובה בפירוש. ובכ"ז יש רמז לכך שלא היתה תשובה גמורה, שהרי קבלת התשובה על ידי ה' כתובה בלשון חריגה: "ותקצר נפשו" של ה', כביכול, "בעמל ישראל", כאילו נהג איתם לפנים משורת הדין והתחשב במצוקתם</p>	<p>"וַיִּסְיֵפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה'... וַיִּחַר אֵף ה' בְּיִשְׂרָאֵל; וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד בְּנֵי עַמּוֹן... וַיִּזְעְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-ה' לֵאמֹר: חָטָאנוּ לָךְ וְכִי עֲזַבְנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ, וְנַעֲבַד אֶת הַבְּעָלִים... וַיִּסְירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר מִקִּרְבָּם, וַיַּעֲבְדוּ אֶת ה'; וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ בְּעַמַּל יִשְׂרָאֵל."</p>	<p>תשובה מתוך מצוקה (ולא מתוך הכרה בחטא)</p>
<p>תקופת השופטים איננה תקופתה רוחנית טובה. בכל זאת "לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב" והעמיד להם מנהיגים, שופטים אשר רוח ה' בהם להנהיג את העם הנהגה מדינית, גם אם לא רוחנית. יפתח היה כזה, אך כאשר ברר עם זקני גלעד נכונות רצונם, הסכים לקבל את התפקיד, ובכך להיות קשוב לרוח ה' שפעמה בו, ומיד פנה למלך עמון בברור נוקב על טענתו. יפתח גילה בקיאות בענין ואף נחישות בעמדתו כמנהיג. אכן היה ה' איתו והצליח מלחמתו בעמון</p>	<p>"וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הַיָּה גִבּוֹר חַיִל, וְהוּא בֶן-אִשָּׁה זֹנָה; וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח. וַתֵּלֶד אֶשֶׁת-גִּלְעָד לוֹ בָּנִים; וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי-הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת-יִפְתָּח, וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא תִנְחַל בְּבֵית אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרַת אִתָּה. וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפְּנֵי אֲחֵיו, וַיָּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב; וַיִּתְּלַקְטוּ אֶל-יִפְתָּח אַנְשִׁים רַיָּקִים, וַיִּצְאֻ עִמּוֹ... וַיִּלְךְ יִפְתָּח עִם-זַקְנֵי גִלְעָד, וַיִּשְׁיִמוּ הָעָם אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקַצִּין... וַתְּהִי עַל-יִפְתָּח רוּחַ ה' "</p>	<p>רוח ה' מופיעה גם באיש פשוט (אם רק מוכן הוא להיות שליח להושיע)</p>
<p>יפתח מבטא כאן את היותו איש פשוט, שלא השכיל להיוועץ טרם ידור, או, לפחות, להישאל על נדו. רצונו לידור נדר להביא תודה לה' לאחר נצחונו הוא חיובי מאד, אך לא באופן הזה! אסון המתת בתו יכול היה להימנע לו נהג יפתח בחכמה. זוהי תוצאה מרה למי שנודר נדר לא טוב ואח"כ גם לא מוצא מוצא לנדור</p>	<p>"וַיִּדַר יִפְתָּח נֶדֶר לַה', וַיֹּאמֶר: אִם-נָתַן תַּתֵּן אֶת-בְּנֵי עַמּוֹן בְּיַדִּי וְהָיָה הַיּוֹצֵא, אֲשֶׁר יֵצֵא מִדֹּלְתַי בֵּיתִי לְקִרְאָתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן, וְהָיָה לַה', וְהַעֲלִיתִיהוּ עֲלָהּ... וְהָיָה בָתוֹ יֵצֵאת לְקִרְאָתוֹ בְּתַפִּים וּבְמַחְלוֹת וְכוּ' "</p>	<p>נדר יפתח- דוגמה לנדר שלילי, גם כשנועשה מסיבה חיובית</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך	
<p>תקופת השופטים היתה ירודה הן מבחינת הנאמנות למצוות ה' והן מבחינת היחסים הבין-שבטיים. כבר ראינו אצל גדעון את דברי הזלזול של אנשי אפרים בגדעון (אמנם גדעון בתשובתו החכמה מנע התלקחות מיותרת) וכן את סירובם של אנשי סוכות ופניאל לסייע, והתוצאה של הסירוב היתה קשה. גם בפרקנו, במקום לשבח את יפתח על נצחונו הגדול, בוחרים אנשי אפרים לבקרו ולזלזל בו והתוצאה בהתאם. יפתח רואה בכך קריאה למלחמת אחים שתוצאותיה לא שוערו!</p>	<p>" וַיִּצְעַק אִישׁ אֶפְרַיִם, וַיַּעֲבֹר צְפוּנָה; וַיֹּאמְרוּ לַיִּפְתָּח מִדּוּעַ עֲבַרְתָּ לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי-עַמּוּן, וְלָנוּ לֹא קָרָאתָ לְלָכֶת עִמָּךְ, בֵּיתְךָ נִשְׂרָף עָלֶיךָ בָּאֵשׁ. וַיֹּאמֶר יַפְתָּח אֲלֵיהֶם אִישׁ רִיב הָיִיתִי אֲנִי וְעַמִּי וּבְנֵי-עַמּוּן, מֵאֲדָ; וְאֶזְעַק אֶתְכֶם, וְלֹא-הוֹשַׁעְתֶּם אוֹתִי מִיָּדָם. וְאָרְאָה כִּי אֵינְךָ מוֹשִׁיעַ, וְאֲשִׁימָה נַפְשִׁי בְּכַפִּי וְאֶעֱבְרָה אֶל-בְּנֵי עַמּוּן, וַיִּתְּנֶם ה', בְּיָדִי; וְלָמָּה עָלִיתֶם אֵלַי הַיּוֹם הַזֶּה לְהִלָּחֵם בִּי... וַיִּפֹּל בַּעַת הַהִיא מֵאֶפְרַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם אֲלָף"</p>	<p>יב: א-ו</p>	<p>חוסר הערכה ובקורת הגורמים למלחמת אחים מיותרת!</p>
<p>תיאור התגלות המלאך ותגובות מנוח ואשתו מלמדים על אנשים צדיקים, שזכו לגילוי מלאך ולבשורה טובה למרות פשטותם. בתקופת השופטים שלח ה' לישראל מושיעים בדמויות שונות: אנשי מעלה כדבורה וגדעון מול אנשים פחותים כיפתח. שמשון היה דמות מורכבת ביותר. כלפי חוץ, מעשיו היו תמוהים אך היו בו כוחות גוף ונפש עצומים, שנועדו להושיע את ישראל מיד פלשתים.</p>	<p>"וַיִּקְרָא מְלָאךְ-ה' אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אֲלֵיהָ, הֲנֵה-נָא אֶת-עֶקְרָה וְלֹא יִלְדָתְךָ, וְהָרִית וְיִלְדָתְךָ בֵּן. וַעֲתָה הִשְׁמְרִי נָא, וְאֶל-תִּשְׁתִּי יַיִן וְשִׁכָר; וְאֶל-תֹּאכְלֵי כָל-טָמֵא... וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מְלָאךְ ה': נַעֲצָרָה-נָא אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֲזִים, וַיֹּאמֶר מְלָאךְ ה' אֶל-מְנוּחַ, אִם-תַּעֲצֹרְנִי לֹא-אֶכֶל בְּלַחְמְךָ, וְאִם-תַּעֲשֶׂה עֵלָה, לְה' תַּעֲלֶנָּה: כִּי לֹא-יָדַע מְנוּחַ כִּי-מְלָאךְ ה' הוּא"</p>	<p>יג: ג-כ</p>	<p>אהבת ה' לישראל הביאה להתגלות המלאך למנוח ולאשתו כחלק מהישועה המיוחדת</p>
<p>שמשון פועל מכוח ה' ומברכתו וגם אם לא כל מעשיו מקובלים, תפקידו הוא להושיע את העם</p>	<p>"וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֵּן, וַתִּקְרָא אֹתוֹ-שְׁמוֹ שְׁמֹשׁוֹן; וַיִּגְדֹּל הַנַּעַר, וַיְבָרְכֵהוּ ה' וַתְּחַל רוּחַ ה' לְפַעֲמוֹ בְּמַחְנֵה-דָן, בֵּין צָרְעָה וּבֵין אֲשֶׁתָּאֵלִי."</p>	<p>יג: כד-כה</p>	<p>כוח המנהיג המושיע את ישראל באמת ה' - רוח ה' בשמשון</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך	
<p>דרכי ה' להושיע את ישראל לא תמיד ברורות. לעתים עוטים הם כיסוי מתמיה (כמו יפתח). גם כאן צדקו הורי שמשון בנסיונם להניאו מלקחת אשה מבנות פלשתים, אולם "וַאֲבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ כִּי מֵה' הִיא, כִּי תִאֲנֶה הוּא מִבְּקֶשׁ". כלומר, מה' היה שירצה שמשון לשאתה, כי מתכוון ה' להתגרות בפלשתים, כדי להביא למפלתם</p>	<p>"וַיֵּרֶד שְׁמֶשׁוֹן תְּמַנְתָּהּ; וַיֵּרָא אִשָּׁה בְּתִמְנַתָּהּ מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַל, וַיִּגַּד לְאָבִיו וְלֵאמֹו, וַיֹּאמֶר אִשָּׁה רָאִיתִי בְּתִמְנַתָּהּ מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים; וְעַתָּה, קָחוּ-אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, הֲאִין בְּבָנוֹת אַחֲיֶךָ וּבְכָל-עַמִּי אִשָּׁה כִּי-אַתָּה הוֹלֵךְ לְקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעַרְלִים; וַיֹּאמֶר שְׁמֶשׁוֹן אֶל-אָבִיו אוֹתָהּ קַח-לִי, כִּי-הִיא יִשְׁרָה בְּעֵינַי. וְאָבִיו וְאִמּוֹ לֹא יָדְעוּ, כִּי מֵה' הִיא, כִּי תִאֲנֶה הוּא מִבְּקֶשׁ מִפְּלִשְׁתִּים. וּבָעֵת הַהִיא פְּלִשְׁתִּים מִשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל."</p>	<p>יד:א-ד</p>	<p>ה' מכוון צעדי המנהיג - נישואין לא כשרים מכוונים מאת ה'</p>
<p>מעשי הגבורה של שמשון מעוררים התפעלות. רבים ייחסו זאת לכוחו הגופני, אך הכתוב טורח להזכיר לנו פעמיים שה' הוא העומד מאחורי ההצלחות, ובשתי פעמים נוספות פנה שמשון לה' לעזרה.</p>	<p>"וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ ה'... וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ ה'... וַיִּקְרָא אֶל ה' שְׁמֶשׁוֹן אֶל ה' "</p>	<p>יד:ט, טו:יד</p>	<p>מקור כוחו הפלאי של שמשון</p>
<p>לאורך כל פעילותו עמד ה' מעל שמשון לנצח במשימותיו, אך כאשר גזרה דלילה את מחלפות ראשו, סר ה' מעליו ולא היה בו עוד כוח כבעבר</p>	<p>"וַיֹּאמֶר אֶצֵּא כָּפֶעַם בְּפֶעַם וְאֶנְעַר, וְהוּא לֹא יָדַע כִּי ה' סָר מֵעָלָיו".</p>	<p>טז:כ</p>	<p>חוסר ההליכה על פי צו ה' מסירה את כוחו של שמשון באין עזרה מה' כשל כוח שמשון</p>
<p># למרות שסר ה' מעליו, לא מתייאש שמשון, ובעת צרה כל כך, כשהוא לא רואה בעיניו, פונה הוא לה' בתפלה שיתן לו כוח אך הפעם כדי למנוע חילול ה', בכך שישמחו הפלשתים על מפלתו. ה' עונה ונותן לו כוח להפיל את הבית על יושביו. מכאן נלמד שלא יתייאש אדם, וגם אם צרה גדולה נפלה עליו ויש לו סיבות הגיוניות לחוש שאפסה תקוותו, לא יתייאש אלא יפנה לה' בתפלה # שמשון חשש מלמות על ידי הפלשים ובכך לגרום תחושת נצחון לאויב על ישראל ולכן היה מוכן למסור נפשו ובקש לשם כך את עזרת ה'</p>	<p>"וַיִּקְרָא שְׁמֶשׁוֹן אֶל ה', וַיֹּאמֶר: ה' אֱלֹהִים זְכַרְנִי נָא וְחִזְקֵנִי נָא אֲדָךְ הַפֶּעַם הַזֶּה, הֲאֵלֹהִים, וְאֶנְקְמָה נְקָם-אַחַת מִשְׁתֵּי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים. וַיִּלְפַּת שְׁמֶשׁוֹן אֶת-שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתֶּנֶךְ, אֲשֶׁר הִבִּית נָכוֹן עֲלֵיהֶם, וַיִּסְמַךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד בְּיָמִינוֹ וְאֶחָד בְּשִׁמְאָלוֹ וַיֹּאמֶר שְׁמֶשׁוֹן, תָּמוֹת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים, וַיֵּט בְּכַח, וַיִּפֹּל הַבַּיִת עַל-הַסְּרָנִים וְעַל-כָּל-הָעָם אֲשֶׁר-בּוֹ; וַיְהִיו הַמָּתִים אֲשֶׁר הָמִית בָּמוֹתוֹ, רַבִּים מֵאֲשֶׁר הָמִית בְּחַיָּו."</p>	<p>טז:כ ח-ל</p>	<p># כוחו של שמשון חוזר בזכות קידוש ה' # מסירות הנפש של שמשון להצלת כבוד ה' וכבוד ישראל משיבה לו את כוחו</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך	
<p>המצב הרוחני הירוד בו קיימו ישראל שכנות "טובה" עם הכנענים, הביא אותם גם לעבודה זרה ובאופן מסובך, שבו יש כביכול שיתוף עם עבודת ה', משהו מוזר שמבטא את הבלבול שהיה אז כי אין מלך בישראל ואיש הישר בעיניו יעשה</p>	<p>"וַיְהִי-אִישׁ מֵהַר-אֶפְרַיִם, וַיִּשְׁמוּ מִיְכָהוּ... וַתִּקַּח אִמּוֹ מֵאֲתָיִם כֶּסֶף וַתִּתְּנָהוּ לְצוֹרָף, וַיַּעֲשֶׂהוּ פֶסֶל וּמִסְכָּה, וַיְהִי בְּבֵית מִיכָהוּ. וְהָאִישׁ מִיכָה לֹו בֵּית אֱלֹהִים; וַיַּעַשׂ אֲפֹד וּתְרָפִים, וַיַּמְלֵא אֶת יָד אֶחָד מִבְּנָיו, וַיְהִי-לוֹ לְכֹהֵן. בְּיָמִים הֵהֵם, אִין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל: אִישׁ הַיִּשָּׂר בְּעֵינָיו, יַעֲשֶׂה... "</p>	<p>פרק יז</p>	<p>השפעת שכנות רעה וחוסר במנהיג מביאים לדרדור רוחני חמור: עבודה זרה</p>
<p>עוד מעשה חמור של פניה ל"כהן", שהוא בעצם לוי המשרת עבודה זרה. הפנית שאלה לאפוד, שעשה לו מיכה כדי שישב לשאלות עתידיות, בדומה לאורים ותומים של הכהן הגדול. הדבר היה אסור, כמובן. גם גדעון השופט נכשל בזה (עיין לעיל ח:כז)</p>	<p>" בְּיָמִים הֵהֵם אִין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל; וּבְיָמִים הֵהֵם שָׁבַט הַדְּנִי מִבְּקֵשׁ לוֹ נַחֲלָה לְשִׁבְתָּ, כִּי לֹא-נִפְלָה לוֹ עַד הַיּוֹם הַהוּא בְּתוֹךְ שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל בְּנַחֲלָה. וַיִּשְׁלַחוּ בְנֵי דָן מִמִּשְׁפַּחְתָּם חֲמֹשֶׁה אַנְשִׁים... וַיָּבֹאוּ הָר אֶפְרַיִם עַד בֵּית מִיכָה, וַיְלִינוּ שָׁם הַמָּה עִם-בֵּית מִיכָה, וְהָמָּה הִכִּירוּ אֶת קוֹל הַנְּעָר הַלְוִי... וַיֹּאמְרוּ לוֹ, שְׂאֵל-נָא בְּאֵלֵהִים; וַנִּדְעָה הַתְּצַלַּח דַּרְכֵנוּ אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ הֹלְכִים עֲלֶיךָ. וַיֹּאמֶר לָהֶם הַכֹּהֵן, לָכוּ לְשִׁלּוֹם; נִכַח ה' דַּרְכְּכֶם אֲשֶׁר תֵּלְכוּ-בָהּ. "</p>	<p>יח:א-ו</p>	<p>קלקול רוחני נוסף בגלל חוסר במנהיג: שאלה באפוד המשמש לעבודה זרה</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק		המידה/הערך
<p>בנוסעם צפונה לכבוש את ליש, עברו שוב בני דן אצל מיכה וגנבו ממנו את ה"כהן" שלו עם האפוד ואת התרפים. שוב פוגשים אנו את הקלילות בעשיית עבירה: לגנוב לשם הסדרת פולחן נגיש...</p>	<p>" וַיְסֹרוּ שְׁמָה, וַיָּבֵאוּ אֶל-בֵּית-הַנָּעַר הַלְוִי בֵּית מִיכָה; וַיִּשְׁאַלוּ לוֹ לְשָׁלוֹם... וְשֵׁשׁ-מֵאוֹת אִישׁ חֲגוּרִים כָּלִי מִלְחָמָתָם, נֹצְבִים פֶּתַח הַשַּׁעַר אֲשֶׁר מִבְּנֵי-דָן. וַיַּעֲלוּ חֲמִשָּׁת הָאֲנָשִׁים, הַהֹלְכִים לְרַגְלֵ אֶת-הָאֲרֶץ בָּאוּ שְׁמָה, לְקַחוּ אֶת הַפֶּסֶל וְאֶת הָאֲפֹד וְאֶת הַתְּרָפִים וְאֶת הַמַּסָּכָה; וְהִכְהִין, נֹצֵב פֶּתַח הַשַּׁעַר, וְשֵׁשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַחֲגוּר כָּלִי הַמִּלְחָמָה. וְאֵלֶּה בָּאוּ בֵּית מִיכָה, וַיִּקְחוּ אֶת פֶּסֶל הָאֲפֹד וְאֶת-הַתְּרָפִים וְאֶת הַמַּסָּכָה; וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם הַכֹּהֵן, מָה אַתֶּם עֹשִׂים. וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַחֲרַשׁ שֵׁים יָדְךָ עַל-פִּידְךָ, וְלֹךְ עִמָּנוּ, וְהָיָה לָנוּ לְאֵב וּלְכֹהֵן..."</p>	<p>יח: טו-יט</p>	<p>עבירה גוררת עבירה</p>
<p>עוד תוצאה של חוסר הנהגה בישראל: פרשת "פילגש בגבעה". התנהגות סדומית של אנשי גבעה - איום על האיש הזקן מהר אפרים המארח, הביאה לשרשרת תגובות מחרידות: הפקרת הפילגש, מותה, ביתורה ופיזור בכל שבטי ישראל!</p>	<p>"וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם, וּמָלַךְ אִין בְּיִשְׂרָאֵל"</p>	<p>פרק יט</p>	<p>פילגש בגבעה ביטוי נוסף לקלוקל במידות: מעשי סדום שהביאו לתגובה מזויעה</p>
	<p>כתוצאה מפרשת הפילגש, פרצה מלחמת אחים קשה בין שבטי ישראל לשבט בנימין בשלש מערכות, בהן נהרגו כ-40.000 איש משבטי ישראל וכ-25.000 איש מבנימין!!! בנוסף לכך – "שבועה גדולה" של כל השבטים במצפה, שלא להתחתן עם שבט בנימין.</p>	<p>פרק כ</p>	<p>פילגש בגבעה: קלוקל המידות שמביא להתדרדרות עד למלחמת אחים</p>

הרחבה/הערות	המקור פרק ופסוק	המידה/הערך
<p>יִאמַר לְשִׁבְחָם שֶׁל הַשְּׁבִטִים שֶׁהִתְחַרְטוּ עַל הַמַּעֲשֵׂה הַנּוֹרָא שֶׁל לְחִימָה חוֹזֶרֶת וְנִשְׁנִית בְּבִנְיָמִין. הֵם חֲשָׁשׁוּ לְאַיְבוֹד הַשְּׁבִט, חֲלִילָה, וְכִשְׂרָאוּ שְׂאִין נָשִׁים לְגִבְרִים שְׁנוֹתָרוּ מִבְּנִימִין, בָּאוּ לְמִשְׁכַּן בְּשִׁילָה, בָּכוּ לִפְנֵי ה', הַצְטַעְרוּ וְהִבִּיעוּ דָאָגָה לְעֵתִיד הַשְּׁבִט</p>	<p>"...וַיָּבֹא הָעָם בֵּית אֵל, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הָעָרֶב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים; וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכוּ בְּכִי גָדוֹל. וַיֹּאמְרוּ לָמָּה ה' אֵילֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הִיִּתְּהָ זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל: לְהַפְקֵד הַיּוֹם מִיִּשְׂרָאֵל, שָׁבֵט אֶחָד. וַיְהִי מִמִּחְרָת, וַיִּשְׁפִּימוּ הָעָם וַיִּבְנוּ שָׁם מִזְבֵּחַ; וַיַּעֲלוּ עֹלוֹת וַשְּׁלָמִים."</p>	<p>כא: א-ד</p> <p>פילגש בגבעה חרטה על הלחימה בבנימין</p>
<p>הַשְּׁבִטִים נִשְׁבְּעוּ שֶׁלֹּא לְהִתְחַתֵּן עִם בְּנֵימִין. אַחֲרֵי הַמִּלְחָמָה הֵם הִתְחַרְטוּ וְחֲשָׁבוּ עַל פְּתוּרָן לְמִצּוֹא בָנוֹת ל-600 הַגִּבְרִים שְׁנוֹתָרוּ מִבְּנֵימִין. פְּתוּרָן ל-400 גִּבְרִים מִצָּאוּ עַל יַד הַטֹּלַת עוֹנֵשׁ מוֹת עַל אִנְשֵׁי יִבֵּשׁ גִּלְעָד, עַל שֶׁלֹּא בָאוּ לְמִצְפָּה, וְאַחֲרַיִךְ כִּי הִבִּיאוּ מֵהֵם נָשִׁים לְבָנֵי בְּנֵימִין.</p>	<p>"וַיִּשְׁלַחוּ שָׁם הָעֵדָה, שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲלָף אִישׁ מִבְּנֵי הַחֵיל; וַיֵּצְאוּ אוֹתָם לְאֹמֶר, לְכוּ וְהַפִּיתֶם אֶת-יְוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד לְפִי חֶרֶב, וְהַנָּשִׁים, וְהַטָּף. וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ: כָּל-זָכָר, וְכָל אִשָּׁה יִדְעַת מִשְׁכַּב זָכָר תַּחְרִימוּ. וַיִּמְצְאוּ מִיְוֹשְׁבֵי יָבֵשׁ גִּלְעָד, אַרְבַּע מֵאוֹת נְעָרָה בְּתוּלָה, אֲשֶׁר לֹא יָדְעָה אִישׁ, לְמִשְׁכַּב זָכָר; וַיָּבֹאוּ אוֹתָם אֵל הַמַּחֲנֶה שֶׁלָּה, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן"</p>	<p>כא: ט-יד</p> <p>פילגש בגבעה פתרון בדרך עקובת דם לנישואין עם בנימין</p>
<p>זְקֵנֵי הַשְּׁבִטִים פְּתוּרָן אַחֲרֵי נְקִי מַדָּם ל-200 הַגִּבְרִים הַנּוֹתָרִים. הֵם הוֹרוּ לְבָנֵי בְּנֵימִין לְחַטּוֹף לָהֶם בָּנוֹת מֵאֵלֶּה הַיּוֹצְאוֹת לְחֹלֶל בְּכִרְמֵי שִׁילָה, וְכַךְ עָשׂוּ.</p>	<p>"וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה חַג ה' בְּשָׂלוֹ מִיָּמִים יָמִימָה, אֲשֶׁר מִצְּפוֹנָה לְבֵית-אֵל מִזְרְחָה הַשָּׁמֶשׁ, לְמִסְלָה הָעֹלָה מִבֵּית-אֵל שְׁכֵמָה וּמִגִּבְּעַת לְלִבְנוֹנָה. וַיֵּצְאוּ (וַיֵּצְאוּ) אֶת בְּנֵי בְּנֵימִין לְאֹמֶר: לְכוּ, וְאַרְבַּתֶּם בְּכַרְמֵים וּרְאִיתֶם, וְהִנֵּה אִם יֵצְאוּ בָנוֹת שִׁילוֹ לְחֹלֶל בְּמַחְלוֹת, וַיִּצְאַתֶּם מִן-הַכַּרְמִים וְחִטַּפְתֶּם לָכֶם אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבָּנוֹת שִׁילוֹ; וְהִלַּכְתֶּם אַרְצָה בְּנֵימִין ... וַיַּעֲשׂוּ-כֵן בְּנֵי בְּנֵימִין, וַיִּשְׂאוּ נָשִׁים לְמִסְפָּרָם מִן-הַמַּחְלוֹת אֲשֶׁר גָּזְלוּ; וַיִּלְכוּ וַיֵּשְׁבוּ אֶל-נַחְלָתָם, וַיִּבְנוּ אֶת-הָעָרִים וַיֵּשְׁבוּ בָהֶם"</p>	<p>כא: יט-כג</p> <p>פילגש בגבעה פתרון בדרך נקיה מדם לנישואין עם בנימין</p>
<p>כְּמָה סְמֵלֵי הַדָּבָר שֶׁהַפְּסוּק הַחֹתֵם אֶת סֵפֶר שׁוֹפְטִים הוּא הַפְּסוּק הַמְּבֹטָא בִּיּוֹתֵר אֶת שׁוֹרֵשׁ הַרְעוּת שֶׁהָיָה, וְהוּא מוֹפִיעַ כְּאִן בַּפֶּעַם הַרְבִּיעִית: "אֵין מֶלֶךְ בִּישְׂרָאֵל" וְלִכֵּן כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה אֶת הַנִּרְאָה לוֹ. אֹלָם, חֶבֶל שֶׁלֹּא זָכְרוּ כִּי יֵשׁ מֶלֶךְ בִּישְׂרָאֵל, הֲלֹא הוּא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּב"ה שְׁחוּבָה לִירֵא מִפְּנֵי תַמִּיד, וְאֵז נִמְנָעִים מִחֲטוֹא !!!</p>	<p>"בְּיָמִים הָהֵם, אֵין מֶלֶךְ בִּישְׂרָאֵל: אִישׁ הִנְשֵׂר בְּעֵינָיו, יַעֲשֶׂה"</p>	<p>כא: כה</p> <p>"אין מלך בישראל!" זהו שורש האירועים בספר שופטים</p>